

державою свого ставлення до дітей-інвалідів, з визнанням не тільки рівності їх прав, а й усвідомленням суспільством свого обов'язку щодо забезпечення таким дітям рівних умов життєдіяльності з усіма іншими можливостями в майбутньому в різних сферах життя, включаючи освіту. Завдяки формуванню інтер'єрів школи на основі принципів інклюзивного дизайну можна запобігти дискримінації по відношенню до дітей із вадами здоров'я і надати підтримку учням з особливими потребами, забезпечуючи їх права бути рівноправними членами своїх спільнот і суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Ю.Г. Особенности представлений учащихся о пространстве школьной среды / Текст: дис. канд. п. наук. Абрамова Ю.Г. М.: Психологический институт РАО, 2003.
2. «Access to School and the Learning Environment I – Physical, Information and Communication» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unicef.org/tfyrmacedonia/10.access_to_environment_i.pdf.

Клименко І.О.

студент,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

РОЗВИТОК ПОРТРЕТНОГО ЖИВОПИСУ В УКРАЇНІ (РОДИННИЙ ПОРТРЕТ)

*Гарний портрет не той, що схожий на модель,
а той, що не схожий ні на який інший.*

Жан Прево

Розквіт портретного жанру в Україні починається з релігійного живопису, кінець XVII ст. Конкретна людина зображується, в парсунах, від слова «персона». Далі цей релігійний портрет поступово стає світським. Такий портрет можна віднести до яскравих і самобутніх явищ національної художньої культури України.

Художня мова відтворення портретного образу своєрідно переплітала ідеї бароко та українські національні традиції, яким були притаманні умовність, певна система символів.

Композиція портрета створювалась на основі чіткої схеми. Для портретів значної козацької старшини й духовенства характерними є традиційність пози, пишний одяг, декоративне драпірування тканин, одягу, наявність атрибутів, що характеризують персонаж, – жезл, книга, герб та ін. [2].

Згодом великої популярності набув парадний портрет, де зовнішня характеристика образу має велике значення. Митці звернули увагу на оздоблення вбрання, коштовність прикрас і тканин, елегантність постави. До визначних творів цього жанру належать портрети В. Гамалії, С. Сулими.

Родинні (меморіальні) портрети. Низка портретів козацької старшини була призначена не для церкви, а для родових маєтків (Полуботків, Сулим, Родзянок, Розумовських). Вони представляють світський живопис, який набуває більшої реалістичності та жвавості.

Портрети родинного призначення менші за розміром, поколінні або поясні, передають не лише соціальний, а й психологічний стан портретованого, його характер. До камерних портретів можна віднести вже розглянуті родинні портрети козацької старшини, міщанські. Особливістю цих портретів є те, що в них показані взаємовідношення та взаємозв'язок людей (частіше це родинні портрети). В Україні груповий портрет, не рахуючи ікон-портретів («Покрова») та ктиторських зображень з дітьми, за часи гетьманщини не набув розвитку. Крім портретної схожості в груповому портреті обов'язковий зв'язок зображених між собою, їх духовна або родинна єдність.

Серед групових портретів відомі епитафіяльні портрети з написами. У портреті родини Домашевських з Почаївської лаври Федір та Єва тримають Троїцьку церкву, ними збудовану, біля ніг подружжя їх діти навколішках.

В Україні XVII – XVIII ст. багато живописних творів створювалися народними майстрами. Образи для цих творів було взято з усної народної творчості. Серед найпопулярніших образів – так званий Козак Мамай (козак-бандурист). Елементи композиції народної картини «Козак Мамай» та предмети, що оточують українського лицаря, не є випадковими і мають певну символіку. Кобза, на якій він грає, є символом співучої української душі, кінь символізує вірність, кремезний дуб – силу характеру. Спирит з прапорцем та пляшка з чаркою – речі, пов'язані зі смертю козака: спирит встромлювали на місці поховання воїна, пляшку й чарку клали в могилу. Тож на картині вони нагадують про швидкоплинність життя й про козацьку долю, в якій загибель у бою з ворогом була повсякденною реальністю [3].

Портрет XVIII ст. відрізняється ширшим, у порівнянні із попереднім століттям, соціальним різноманіттям портретованих – в Україні виконувалися портрети польських королів, російських імператриць, розповсюдилися портрети гетьманів, козаків, нащадків магнатських родів, місцевої шляхти, міщан, представників кліру, а в кінці століття – й новоствореного дворянства. Виконання портретів набуває масового характеру.

Від першої половини XVIII ст. портретів збереглося менше, ніж від другої. Те саме спостерігається й із іменами майстрів – збережені до сьогодні твори першої частини століття донесли невелику кількість імен українських художників – В. Кліковський, П. Рогуля, Г. Олексінський, Ю. Радивилівський – й трохи більше другої половини: Ф. Павлікович, Я. Головацький, А. Моклаковський та ін.

Пожвавлення мистецького життя позначилося на стилістичних особливостях портретного живопису – в ньому все наполегливіше починають зустрічатися риси європейського стилю бароко. Провідну роль відігравав портрет сарматського типу із його площинним трактуванням форм, локальними кольорами та лінеарністю. Як повноцінне й життєздатне явище він існував

паралельно не лише із відмираючим бароковим, а із новонароджуваним класицистичним портретом.

Розквіт світського портретного живопису припадає на другу половину XVIII ст. у цей же час багато талановитої української молоді починає навчатися та працювати в Петербурзькій академії мистецтв. Так, найвідоміші художники Росії того часу Д. Левицький – родом з Києва та В. Боровиковський – із Миргорода.

У XIX ст. менш поширеним був портретний живопис, і не вибивався поза пересічні рамки провінційних запитів. У цьому жанрі працювали відомі майстри М. Пимоненко, К. Костанді, Є. Буковецький, С. Васильківський. У західноукраїнських землях у побутовому жанрі творили Є. Максимович, Е. Бучевський, у пейзажному – Т. Романчук, А. Монастирський, А. Кохановська, жанром портрету оволодівали К. Устиянович, Т. Копистецький, Ю. Пигуляк, у історичному жанрі вагомим був творчий доробок М. Івасюка.

На початку XX ст., з наближенням нової хвилі національного піднесення, як у Наддніпрянщині й Чорноморії, так і в Галичині, висунувся цілий ряд талановитих портретистів – О. Мурашко, П. Волокидін, М. Жук, О. Кульчицька та ін., які створили той фундамент, на якому зріс український психологічний портрет міжвоєнного двадцятиліття.

Отже, портрет це жанр образотворчого мистецтва, виник, щоб зображати людину, або групи людей в її, або їх, сучасний час. Схожість зображення та портретуємого, передача основних рис характеру – основна задача в портреті. Протягом історії існування цього жанру – портрет залишається популярним жанром. Але, у зв'язку з появою абстрактних та модернових стилів в мистецтві портрет не дуже отримав популярність у митців, прихильників сучасного мистецтва.

Сьогодні попит на портрет та родинний портрет існує, не залежно від приходу фотографії. Фото певної особи, навіть у величні моменти її існування, лишається не більше, як закріпленням лише одного моменту. Живописець, спілкуючись із натурою тривалий час, має можливість сказати про неї більше й вагоміше. Замовники бажають зафіксувати себе, та родину на пам'ять. Для цього використовується більше реалістичний стиль, з деякими домішками імпресіонізму, модерну, або власного стилю автора.

Список використаних джерел:

1. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 991 с.
2. Яблонская Т.В. Классификация портретного жанра в России XVIII в. Автореферат. – М., 1978. – 25 с.
3. Мистецтво XIX століття [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/75227/kulturologiya/mistetstvo_stolittya.
4. Живопис. Мистецтво гравюри. Портретний живопис. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/textbook/art/10klas/34.html>.